

NAČRTI ŠIROKE UPORABE TTN-5 IN TTN-10

Božena Lipej

UDK 528.92(497.12)

NAČRTI ŠIROKE UPORABE TTN-5 IN TTN-10

Božena Lipej, mag., Republiška geodetska uprava, Kristanova 1, 61000 Ljubljana, Slovenija

UDC 528.92(497.12)

BROADLY USED MAPS TTN-5 AND TTN-10

Božena Lipej, mgr., Republiška geodetska uprava, Kristanova 1, 61000 Ljubljana, Slovenia

Članek predstavlja osnovne karakteristike temeljnih topografskih načrtov v merilu 1 : 500 oziroma 1 : 10 000, vsebino, originale kot sestavne dele, pogoje uporabe in predviden razvoj tega področja slovenske kartografije.

The article represents main characteristics of topographical maps on 1 : 5 000 e. g. 1 : 10 000 scale, contents, originals as composing parts, conditions of use and the future development of that field of Slovene cartography.

Vsak geograf, agronom, gozdar, vodar, urbanist, planer, geolog ali raziskovalec želi imeti kot podlago za svoje delo nazorno predstavitev prostora. V obdobju, ko prevladuje klasičen način predstavitev, so načrti in karte slovenskega ozemlja dobrodošla strokovna podlaga. Največje bogastvo po številu in količini prikazanih informacij (če ne upoštevamo aero in satelitskih posnetkov) predstavljajo temeljni topografski načrti v merilu 1 : 5 000 za pretežno ravninska in naseljena območja ter 1 : 10 000 za pretežno hribovita in gozdna območja (TTN-5, -10), ki so bili v Sloveniji večinoma izdelani v letih 1960 - 1984.

Po številu pomeni to 2 262 listov TTN-5, 245 listov TTN-10, za območje Kočevske (površina 35 000 ha) pa bodo TTN-10 izdelani predvidoma ob koncu leta 1991. Vsebina je prikazana s pogojnimi znaki in teh je po zadnjem ključu iz leta 1982 na TTN-5 197 in na TTN-10 175.

Med poglavitnimi elementi prikaza na TTN so: geodetske točke, zgradbe in objekti, prometnice in prometne naprave, energetski in rudarski elementi, vode, relief ter rastlinstvo in raba zemljišč. Naštetih elementi se določajo z aerofotogrametrično metodo in praviloma izrisujejo na štirih ločenih originalih, ki jih v stroki imenujemo založniški originali:

- situacija in opisi (notranji in zunanji),
- relief,
- vode z opisi in
- gozd.

Za novejšje liste je izdelana še združena pokalonska kopija vseh štirih založniških originalov, ki

je za različna kopiranja tudi najbolj v uporabi. Posamezni originali omogočajo pri kopiranju ali tisku poljuben izbor prikazanih elementov glede na ločeno vsebino za namene, ko niso zanimivi vsi elementi prikaza. Na primeru (slika 1) je izbrano območje prikazano z reliefom (levo) in s popolno vsebino (desno).

Da bi lahko razbrali vse podrobne členitve prikazanih pogojnih znakov na načrtih, so bili izdelani Ključni znakov za temeljne topografske načrte. V teh publikacijah so za posamezne elemente prikaza izrisani znaki v ustreznih merilih načrtov z izpisanimi dimenzijami.

Problem predstavljenih grafičnih baz podatkov je v velikih količinah elementov in števila listov, zato je vsebina v povprečju zastarela. Po grobih analizah se giblje starost TTN-5 v naslednjih razredih: do 5 let 9 %, od 5-10 let 23 %, nad 10 let 68 % in starost TTN-10: do 5 let 3 %, od 5 do 10 let 1 % in nad 10 let 96 %. Število sprememb naravnih in ustvarjenih danosti v prostoru se neprestano povečuje. Od leta 1980, ko se je reambulacija - vzdrževanje TTN začelo izvajati, se v okviru minimalnih proračunskih sredstev letno vzdržuje približno 100 listov TTN, kar predstavlja 4 % vseh.

Ob tem se na občinskih geodetskih upravah zagotavlja enostavno vzdrževanje vsebine na združenih kopijah originalov, kar pomeni manjšo natančnost od vzdrževanja republiških originalov.

Zaradi vsebinskih in finančnih razlogov se na Republiški geodetski upravi pripravlja skržena obvezna vsebina TTN-5 in -10 (zmanjšanje za približno

50 znakov pri TTN-5 in 35 znakov pri TTN-10), uporabniki pa bodo imeli ob tem možnost izdelave dodatnih vsebin na enotnih originalih republiške evidence.

Razvoj računalništva, avtomatizacije postopkov in uvajanja informacijskih ter geografskih informacijskih sistemov vodi razvoj izdelave TTN v smeri koordinatnih opredelitev po posameznih podatkovnih slojih. Za leto 1991 so načrtovani prvi tovrstni izdelki z računalniško vzpostavljenimi bazami podatkov in avtomatskimi izrisi.

Podatki na TTN-5 oziroma TTN-10, kjer predstavlja 1 cm na karti 50 oziroma 100 metrov v naravi, so razvrščeni med tajne podatke s stopnjo uradna tajnost - interno. Kopirati jih je možno na podlagi vloge z ustrežno opredeljenim namenom uporabe. Vloge odobrava Republiška geodetska

uprava za založniške in združene originale, ki jih vzdržuje in hrani, oziroma občinska geodetska uprava za združene kopije, ki jih tekoče vzdržuje.

Na Republiški geodetski upravi so v Republiškem centru geodetske dokumentacije na razpolago tudi tiskani listi TTN-5 in -10 z vsebino do leta 1981 in mikrofilmi združenih pokalonskih kopij. Tam lahko dobite vse podrobnejše informacije o posameznih listih TTN-5 in TTN-10, dodatnih povečavah, letih izdelave in vzdrževanja na za vas zanimivih območjih.

1. *Katalog podatkov geodetske službe 1985, Republiška geodetska uprava*

2. *Pravilnik o znakih za temeljne topografske načrte, 1982, Republiška geodetska uprava.*

Slika 1: Del območja občine Bled, prikazan na TTN-5. Vir podatkov: Republiška geodetska uprava, 1981.

